
Notiser

MEDISINSK NYTT

Varig vaksine

Beskyttelse mot hepatitt B varer sannsynligvis i minst 15 år etter vaksinasjon.

1 500 innbyggere i Alaska fikk tre doser med hepatitt B-vaksine i begynnelsen av 1980-årene (Ann Intern Med 2005; 142: 333 – 41). Området har høy prevalens av kronisk hepatitt B, og de fleste får sykdommen i barneårene.

Kohorten ble undersøkt hvert år den første tiden, og omkring halvparten etter 15 år. Antistoffnivået sank med årene. Likevel fikk bare 16 personer hepatitt, og blant disse var det flere som ikke hadde normal immunrespons i første omgang. Vaksinen så ut til å ha noe mer kortvarig effekt hos personer som var under fire år da studien begynte.

Ikke mer hjernesvulst av mobiltelefoni

Pasienter med hjernesvulst har ikke brukt mobiltelefon mer enn andre. Det viser en svensk undersøkelse, omkring 15 år etter at slike telefoner ble tatt i bruk (Am J Epidemiol 2005 161: 526 – 35).

Mer enn 600 pasienter med ulike typer hjernesvulster deltok, sammen med like mange kontrollpersoner. Disse fikk detaljerte spørsmål om hvor lenge og hvor mye de hadde brukt mobiltelefon. Forskerne fant ingen sammenheng mellom bruk av mobiltelefon og gliomer (OR 0,8; 95 % KI 0,6 – 1,0) eller de mindre alvorlige meningeomene (OR 0,7; 95 % KI 0,5 – 0,9). Dette gjaldt også når de så på hvor svulsten var lokalisert og sammenliknet med hvordan pasienten pleide å holde mobiltelefonen.

Økt risiko for kvinner med diabetes

Kvinner som har hatt diabetes mellitus i mange år, har større risiko for å dø av hjerte- og karsykdom enn sine medsøstre som har gjennomgått et infarkt. Hos menn er risikoen omtrent den samme for de to gruppene (Arch Intern Med 2005; 165: 430 – 5).

Resultatene er fra en studie av nesten 80 000 amerikanere fulgt gjennom 30 år. Forfatterne understreker betydningen av å forebygge hjerte- og karsykdommer hos kvinner med kjent diabetes. Foreløpig er det ikke sikkert om god blodsukkerkontroll reduserer kardiovaskulær dødelighet, mens bruk av platehemmere og lipidsenkende medikamenter er godt dokumentert.

Økt blodsukkernivå gir mer kreft

Økt nivå av fastende blodsukker og diabetes er uavhengige risikofaktorer for flere typer kreft, og risikoen øker med stigende blodsukkernivåer. Det er konklusjonen i en studie fra Korea (JAMA 2005; 293: 194 – 202).

Om lag 1,3 millioner mennesker i alderen 30 – 95 år ble fulgt opp i en prospektiv kohortstudie. I løpet av oppfølgingsperioden på ti år døde over 26 000 personer av kreft.

De som hadde høyest nivå av fastende blodsukker ($\geq 7,8$ mmol/l), hadde høyere dødsrate sammenliknet med dem med lavest blodsukkernivå (< 5 mmol/l). Sammenhengen var sterkest for pancreaskreft (justert hasardratio 1,9; 95 % KI 1,5 – 2,4 hos menn og 2,1; 95 % KI 1,4 – 2,9 for kvinner). Signifikante assosiasjoner ble funnet også for kreft i oesophagus, lever og colon/rectum for menn og lever og cervix hos kvinner.

Kjøttmat gir mer kreft i tykktarm

Et høyt forbruk av rødt kjøtt over tid er forbundet med økt risiko for kreft i distale colon. Det viser en stor kohortstudie fra USA (JAMA 2005; 293: 172 – 82).

Nærmere 150 000 voksne i alderen 50 – 74 år opplyste om sitt kjøttforbruk i 1982 og 1992/93. Disse dataene ble koblet til kreftregistre i 21 amerikanske stater frem til 2001. Nærmere 1 700 tilfeller av kolorektalkreft ble registrert,

Høyt inntak av rødt kjøtt i 1992/93 var forbundet med høyere risiko for rektalkreft (RR 1,7, 95 % KI 1,2 – 2,5). Høyt forbruk av slikt kjøtt på begge tidspunkter var også forbundet med økt risiko (RR 1,4; 95 % KI 1,0 – 2,1).

Vektøkning øker risiko for nyrestein

Fedme og vektøkning øker risikoen for nyrestein, særlig hos kvinner, viser en stor prospektiv undersøkelse fra USA (JAMA 2005; 293: 455 – 62).

Forskerne undersøkte forekomsten av symptomatisk nyrestein i tre store kohorter med over 240 000 personer. I en oppfølgingsperiode på til sammen 46 år ble over 4 800 tilfeller av nyrestein registrert. Etter justering for alder, kost, væskeinntak og tiazidbruk hadde menn på over 100 kg en relativ risiko for nyrestein på 1,4 (95 % KI 1,1 – 1,9) i forhold til menn under 68 kg. Den tilsvarende relative risiko blant kvinner var ca. 1,9.

Menn med en vektøkning på mer enn 16 kg siden 21-årsalderen, hadde relativ risiko på 1,4 (1,1 – 1,7) sammenliknet med menn som ikke endret vekt. Tilsvarende tall for kvinner var ca. 1,7.

Unødvendig beskyttelse av småkar

Ved behandling av akutt hjerteinfarkt med perkutan koronar intervensjon (PCI) kan det forekomme embolisering av kargebetet distalt for intervensjonsstedet pga. løsnet plakk og debris.

I en ny multisenterstudie ble over 500 pasienter med akutt infarkt randomisert til enten å gjennomføre perkutan koronar intervensjon med beskyttelse av periferien ved hjelp av en blokkeballong og mulighet for aspirasjon av distal debris, eller vanlig perkutan koronar intervensjon (JAMA 2005; 293: 1063 – 72).

Til tross for fjerning av synlig debris hos 73 % av pasientene i intervensjonsgruppen var det ingen forskjell i infarktstørrelse, tilbakegang av ST-elevasjonen og senkomplikasjoner mellom de to gruppene.

Produserer faktor IX

Hemofili B er en arvelig X-bundet tilstand som gir redusert konsentrasjon av faktor IX. Denne faktoren er en viktig komponent i blodlevringskaskaden. Pasientene kan oppleve ukontrollerte blødninger selv etter små traumer. Blødningene kan ofte kontrolleres ved injeksjon av faktor IX, men stoffets halveringstid gjør det vanskelig å opprettholde normal konsentrasjon i blodet over tid.

I en studie fra USA ble mus med en inaktiverende mutasjon i genet som koder for faktor IX, behandlet med embryonale stamceller (Proc Natl Acad Sci USA 2005; 102: 2958 – 63). Stamcellene ble dyrket slik at de uttrykte faktor IX og deretter injisert i musenes lever. Behandlingen førte til økt nivå av faktor IX og forlenget overlevelse for musene.

Selv om det er langt frem før noe liknende kan gjøres på mennesker, viser studien hvilket potensial som ligger i denne typen stamcellebehandling.

Mange flere fete barn

Prevalensen av overvekt var 21 % blant jenter i alderen 6 – 8 år og 14 – 16 år i København i 2003. Tilsvarende tall for guttene var henholdsvis 15 % og 14 % (Ugeskr Læger 2005; 167: 158 – 62).

Resultatene stammer fra en ny dansk studie som viser at siden 1947 er overvekt blant de yngste jentene økt med en faktor på 8, fedme med en faktor på 20. Stigningen akselerer etter 1975.

Publisert: 21. april 2005. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 22. februar 2026.